

másra. Benne tükröződik a mai visszás világ képe, Amerikától Európáig. Mondhatni, szintén típus, akárcsak a «Jó hinni» Barth János. Ebből a nemzedékből kiszívta az akaratot a világháború és az a sok csalódás és kiábrándulás, mely azután érte. Nem alkotó, hanem szenvedő nemzedék. Nem törtető, hanem emberis. Reményi lírája (mert hiszen regénye is líra) rokon Mécs László lírájával.

Tudomásunk szerint ez az első regényi a magyar irodalomban, mely a külföldi magyarok életét rajzolja. Típusai élnek, ismerősökre találunk bennük, megérik rajtuk, hogy az író élő modell után mintázta őket. Reményi nem fukarkodik a naturalisztikus életábrázolásban, de elsősorban a pőrére vetkőztetett lélek érdekli. Az erotikum nála sohasem öncélú, hanem szerves része az életnek. Világfelfogása nem kapcsolódik bele pozitív hitbe, hanem valami nagyvonalú, de épen azért szétfolyó vallása az emberiségnek.

Sok újat hoz, de legnehezebben mégis a nyelvvel fog megbarátkozni a magyar olvasó. Ezen a téren modernjeink és modernkedőink után már nem sok meglepetés érhet bennünket, mégis Reményi stílusa egy modern írónk stílusával sem állítható párhuzamba. Rendkívül elvontan gondolkodik és a legegyszerűbb gondolatokat is absztrakt képekkel fejezi ki. Négy kötetten át ez kissé fáraszt, bár tagadhatatlan, hogy nála ez nem keresettség, sem nem eredetiség, hanem írói egyéniségének folyománya. Jól ír magyarul, de azért megérik stílusán, hogy már több mint egy évtizede külföldön él. Annál nagyobb öröm számunkra, hogy mégis meg tudott maradni magyar írónak és ilyen értékes könyvvel ajándékozott meg bennünket, mint ez a regénye. Kiáltás ez hozzánk a tengerentúlról, hallgassuk megértéssel. *if.*

A magyar mult tarlójáról. Takáts Sándor rég ismert, de csaknem egyedülálló jelenség történetirodalmunkban: egy modern Froissart. Nagy irodalmi és levéltári anyag fölhasználásával dolgozik ugyan, mégsem végez a szónak hétköznapi értelmében vett tudományos munkát. Ritkán foglalkozik a történet fõlszínén mozgó eseményekkel, sőt a nevezetesebb történeti személyek is inkább epizódalokok nála, õt az egyszerű emberek érdeklik. Ezeket nem kell ünneplõ ruhában pózba helyezni s az ebbõl eredõ közvetlenség teszi õt

hasonlóvá a végtelen bájoságú Froissarthoz, az apró-cseprõ ügyek rajza az õ vizs bele a történelembe, amit az ú. n. tudományos értekezésekben hiába keresünk: életet. Hányszor mondták el napjainkban is, hogy például a világháború történetét ma nem lehet megírni, mert hiányzik hozzá a «történeti távlat». Bizonyos idõ múlva meglesz a távlat, de nem lesz meg az élet eleven-sége. Ez az elevenség van meg Takátsnál, az élet derûje árnyoldalak nélkül. És ezért kedves olvasmány minden munkája: nemcsak tanítást, hanem élvezetet is nyújtanak. Mindenki másnál mesterkélt volna a régies stílus, nála ez mitsem von le a páratlan közvetlenségbõl. Nála az ismétlések is csak az alapjábanvéve mégis nehéz anyag könnyítését szolgálják: egy kedves író, akinél erénnyé változik az is, ami másnál hiba volna, akinek mûveibõl számtalan szín és alak fog még regényekbe kerülni. *tp.*

Bartucz Lajos: Honfoglaláskori magyar koponyák. Árpád magyarjainak tömegét a legalacsonyabb számítás is 100.000-en felül teszi, a hiteles honfoglaláskori koponyák száma messze a száz alatt marad: nem merész gondolat-e ilyen alapon kutatni a honfoglalók fajiságát? Bartucz megkísérelte, eredményei tökéletesen megegyeznek a történelem és a nyelvtudomány eredményeivel. A férfiak és nõk faji összetétele eszerint nem teljesen azonos: valószínű magyarázatul szolgál a nõrablás. A gazdagabb sírokból török-tatár jellegû koponyák kerültek ki: ez volt a vezetõréteg, míg a szegényebb nép volga-ugor fajta. A mai magyarságból a Balaton környéki és göcseji magyarok koponyajelzõje áll legközelebb a honfoglalókéhoz. A honfoglalók alacsonyabb termetûek voltak, mint a mai magyarság, új elemek bevándorlása magyarázza ezt a különbséget, de a magyarság õsi típusait jogosan kereshetjük a kisközepes termetû területeken. —*l.*

Ludwig Pastor. Negyven esztendeje annak, hogy Ludwig Pastornak a renaissance-és reformációkorabeli pápák történetérõl írott munkája elsõ kötete elhagyta a sajtót. Az emult negyven év alatt e mû világhírt szerzett írójának s halhatatlan nevet biztosított emlékének a tudománytörténelemben. A külsõ siker nemcsak az író személyét érte, de szinte szokatlan